

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА
Інститут післядипломної освіти та довузівської підготовки
Кафедра професійної освіти та інноваційних технологій

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Анатомія, фізіологія та патологія дітей з основами генетики

Освітня програма «Спеціальна освіта»

Перший (бакалаврський) рівень

Спеціальність 016 Спеціальна освіта

Спеціалізація 016.01 Логопедія

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри професійної освіти
та інноваційних технологій
Протокол №1 від “27” серпня 2020 р.

Івано-Франківськ - 2020

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до навчальної дисципліни
3. Мета та цілі навчальної дисципліни
4. Загальні і фахові компетентності
5. Програмні результати навчання
6. Організація навчання
7. Система оцінювання навчальної дисципліни
8. Політика навчальної дисципліни
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Анатомія, фізіологія та патологія дітей з основами генетики
Викладач (-і)	Лапковський Е.Й.
Контактний телефон викладача	0667257241
Е-mail викладача	eduard.lapkovskiy@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	6 кредитів ЄКТС (180 годин)
Посилання на сайт дистанційного навчання	www.d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	понеділок 16.30
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Предметом навчальної дисципліни є висвітлення особливостей будови і функції органів, фізіологічних систем і організму людини. У процесі вивчення дисципліни «Анатомія та фізіологія людини з основами генетики». важливо сформувати у студентів міжособистісні, інструментальні компетенції з урахуванням професійно-орієнтаційної підготовки. Важливими завданнями компетенцій є набуття навиків спілкування, ґрунтовний аналіз і синтез матеріалу, засвоєння студентами основ відповідних базових знань з майбутньої професії та навиків управління інформацією. У процесі вивчення дисципліни основи генетики сформувати у студентів систему знань про закономірності та механізми спадковості і мінливості організмів, висвітлити особливості життєдіяльності організму в різні періоди онтогенезу, цитологічні, біохімічні основи спадковості людини закономірності успадкування ознак.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета курсу - висвітлити особливості життєдіяльності організму в різні періоди онтогенезу, цитологічні, біохімічні основи спадковості людини закономірності успадкування ознак, функції органів, систем органів і організму в цілому в міру його росту і розвитку, своєрідність функції на кожному віковому етапі.</p> <p>Завдання курсу: ознайомлення з біохімічними основами спадковості і мінливості; генетичними системними механізмами онтогенезу та біологічною основою репродукції людини, встановлення взаємозв'язку будови і функцій органів і систем органів організму; ознайомлення з фізіологічними процесами, що відбуваються в організмі. У процесі вивчення курсу важливо зосередити увагу на засвоєнні знань про: біохімічні основи спадковості і мінливості; генетичні системні механізми онтогенезу; методи вивчення спадковості людини; особливості процесів дихання, травлення, обміну речовин, теплорегуляції, виділення в регуляції і узгодженості функцій організму та взаємозв'язку організму з навколишнім середовищем; вплив мутагенних факторів на спадковість людини, про здійснення зв'язку з навколишнім середовищем і фактори, що зберігають здоров'я і такі, що порушують його.</p> <p>На підставі вивчення анатомії та фізіології обґрунтувати медико-біологічні знання про здоров'я, вивчити основи загальної патології та закономірності розвитку хвороб окремих органів і систем дитячого організму.</p>	
4. Загальні і фахові компетентності	

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.				
ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.				
ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.				
СК-1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.				
СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.				
СК-8. Готовність до діагностико-консультативної діяльності.				
5. Програмні результати навчання				
РН1. Знати сучасні теоретичні основи спеціальної освіти відповідно до спеціалізації, застосовувати методи теоретичного та експериментального дослідження у професійній діяльності, релевантні статистичні методи обробки отриманої інформації, узагальнювати результати дослідження.				
РН3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.				
РН10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.				
6. Організація навчання				
Обсяг курсу				
Вид заняття		Загальна кількість годин		
Лекційні заняття		22		
семінарські заняття / практичні /		16 / 22		
самостійна робота		120		
Ознаки курсу				
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий	
1	016 Спеціальна освіта	1	Н	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема		Кількість годин		
		Лекції	Практичні / семінарські заняття	Самостій на робота
Вступ до анатомії. Анатомічна термінологія. Розвиток організму. Анатомія кісток скелета. З'єднання кісток скелета. Фізіологія опорно-рухового апарату.		2	2/	8
Вступ у патологію. Етіологія. Патогенез. Здоров'я, визначення згідно ВООЗ. Рівні здоров'я за Г.Л. Апанасенком. Хвороба. Стадії розвитку хвороби. Етіологія, основні групи патогенних факторів. Екзогенні етіологічні		2	/2	12

фактори: глобальні і місцеві. Ендогенні етіологічні фактори: спадковість, реактивність, конституція. Патогенез, принципи патології.			
Анатомія та фізіологія серцево-судинної системи. Порушення периферичного кровообігу, класифікація. Патологія найпоширеніших захворювань серцево-судинної системи.	2	4/2	12
Анатомія та фізіологія дихальної системи. Патологія дихальної системи.	2	2/2	12
Анатомія та фізіологія травної системи. Патологія шлунково-кишкового тракту.	2	2/2	12
Анатомія та фізіологія сечовидільної та статеві системи. Патологія сечовидільної та статеві системи.	2	2/2	12
Анатомія та фізіологія ендокринної системи. Патологія системи кровотворення. Патологія ендокринної системи. Патологія імунної системи.	2	4/2	12
Анатомія та фізіологія нервової системи. Патологія нервової системи	2	2/2	12
Запалення. Пухлина. Лихоманка. Визначення, основні ознаки, етіологічні фактори запалення. Стадії запалення, ознаки. Класифікація запалення. Характеристика пухлинної тканини. Канцерогенні фактори. Температура, класифікація пірогенів. Патогенез лихоманки. Гіпертермія, гіпотермія: етіологія, патогенез.	2	/2	12
Закони спадковості та принципи успадкування. Предмет, методи та історія розвитку генетики. Будова та функції хромосом. Клітина як основа спадковості і відтворення. Моногібридні та полігібридні схрещування. Успадкування ознак зчеплених зі статтю.	2	2/	8
Спадкова мінливість на рівні організму і популяцій. Типи мінливості. Спадкова мінливість. Класифікація спадкових хвороб. Популяційна генетика. Механізми реалізації генетичної інформації	2	2/	8

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	<p>Система оцінювання знань студентів з кожної навчальної дисципліни включає поточний, модульний та семестровий контроль знань. Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних, індивідуальних занять і має на меті перевірку знань студентів з окремих тем навчальної дисципліни та рівня їх підготовленості до виконання конкретної роботи. Оцінки у національній шкалі («відмінно» — 5, «добре» — 4, «задовільно» — 3, «незадовільно» — 2), отримані студентами, виставляються в академічних журналах.</p> <p>Модульний контроль проводиться (виставляється) на підставі оцінювання результатів знань студентів після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни — змістового модуля.</p> <p>Завданням модульного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певного матеріалу (теми), вироблення навичок проведення розрахункових робіт, вміння вирішувати конкретні ситуативні задачі, здатності осмислювати зміст даної частини дисципліни, уміння публічно чи письмово подати певний матеріал. Форми модульного контролю та система оцінювання рівня знань та вмінь студентів визначаються кафедрою та відображаються у робочій навчальній програмі дисципліни. Кількість балів за кожний модуль (оцінка контролю у балах) визначаються кафедрою.</p> <p>Семестровий (підсумковий) контроль проводиться у формі заліку. Залік — це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці</p>
-----------------------------------	--

	<p>засвоєння студентом навчального матеріалу на підставі виконання ним певних видів робіт на практичних, семінарських або лабораторних заняттях і виконання індивідуальних завдань. Якщо при вивченні дисципліни навчальним планом не передбачено перелічені форми навчальних занять, залік виставляється за результатами залікової роботи.</p>
Вимоги до письмової роботи	<p>При виставленні балів за модульний контроль оцінюються: рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до змістових модулів, самостійне опрацювання тем, проведення розрахунків, лабораторних робіт, написання рефератів, опрацювання завдань робочих зошитів, підготовка конспектів навчальних чи наукових текстів, тощо.</p> <p>Якщо студент не складав змістовий модуль з поважних причин, які підтверджені документально, то він має право на його складання з дозволу зав. кафедри (за заявою).</p>
Практичні заняття	<p>Оцінювання відповідей студентів на практичних і семінарських заняттях відбувається за 100 бальною шкалою.</p> <p><i>90-100 балів</i> – Студент вільно володіє навчальним матеріалом; висловлює свої думки; творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань; комунікативні уміння та навички сформовані на високому рівні; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання і оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ним завдань.</p> <p><i>70-89 балів</i> – Студент вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні граматичні помилки у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці; за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдань.</p> <p><i>50-69 балів</i> – Студент володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно; на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків; знайомий з основними поняттями навчального матеріалу; комунікативні уміння та навички сформовані частково; під час відповіді допускаються суттєві граматичні помилки; має елементарні нестійкі навички виконання завдань; планує та виконує частину завдань за допомогою викладача.</p> <p><i>Менше 50 балів</i> – У студента не сформовані комунікативні уміння та навички; студент допускає велику кількість граматичних помилок, що ускладнює розуміння; студент не володіє навчальним матеріалом; виконує лише елементарні завдання, потребує постійної допомоги викладача.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Підсумкова оцінка складається із суми балів за роботу на практичних заняттях (50 балів) та максимально можливої кількості балів, отриманих на іспиті (50 балів).</p> <p>Максимальну оцінку у 50 балів на практичних заняттях студенти отримують із суми оцінки за теоретичну підготовку (40 балів), знання термінів (5 балів) та оцінки за самостійну роботу (5 балів).</p> <p>Оцінка за іспит формується із суми відповідей студентів на 3 основні запитання та 2 додаткові (по 10 балів за кожне</p>

запитання), або, за вимогою – на основі результатів тестування (максимальна оцінка за тести – 50 балів)

7. Політика курсу

- Студент повинен вчасно приходити на заняття. Викладач може не допустити студента до заняття, якщо він/вона спізнився без поважної причини.
- У випадку пропуску 5 чи більше практичних занять без поважної причини, студент може бути не допущений до підсумкового контролю (екзамену), або його/її підсумкова оцінка буде знижена;
- Студент повинен добросовісно готуватися до усіх видів поточного, модульного та підсумкового контролю;
- Студент має брати активну участь на практичних заняттях;
- Студент повинен бути толерантним у спілкуванні з викладачем та іншими студентами, зокрема під час обговорення дискусійних питань на заняттях;
- Студент на свій вибір має зробити переклад 5 різножанрових текстів, що виносяться на індивідуальну роботу;
- Студент може відпрацювати будь-яке пропущене заняття чи вид контролю;
- Заборонено користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час опитування та виконання письмових завдань.
- У випадку порушення норм академічної доброчесності під час виконання завдань поточного, модульного чи підсумкового контролю, студент отримає «0» балів.
- Якщо студент має претензії до викладача через оцінювання, якість надання послуг тощо, спершу треба повідомити про це самого викладача; якщо проблему не вдалося вирішити, студент має право звернутися до завідувача кафедри чи керівництва факультету;
- Студент повинен неухильно дотримуватися правил внутрішнього розпорядку навчального закладу; інших видів політики, передбаченої нормативними документами, що регулюють навчальний процес у ЗВО.

8. Рекомендована література

1. Акуленко Л.В., Угаров И.В. Медицинская генетика / Л.В. Акуленко, И.В. Угаров. – М.: «ГЭОТАР-Медиа», 2011. — 208 с.
2. Алипов Н.Н. Основы медицинской физиологии. / Н.Н. Алипов. — М.: «Практика», 2008. — 413 с.
3. Антонік І.П., Антонік В.І. Фізіологічні дослідження нервових процесів та вищої нервової діяльності / І.П. Антонік, В.І. Антонік. — Кривий Ріг: «ВД Суха Балка», 2006. — 126 с.
4. Асанов А.Ю. и др. Основы генетики и наследственные нарушения развития у детей. / А.Ю. Асанов. — М.: «Academia», 2003. — 224 с.
5. Бариялко І.Р., Полька Н.С. Фізичний розвиток дітей різних регіонів України (випуск І, міські школярі) / І.Р. Барилко, Н.С. Полька. — Тернопіль: «Укрмедкнига», 2000. — 208 с.
6. Біологія: Довідник для абітурієнтів та школярів загальноосвітніх навчальних закладів: Навчально-методичний посібник. — К.: Літера ЛТД, 2006. — 656 с.
7. Ганонг Вільям Ф. Фізіологія людини: Підручник / Переклад з англ.. Наук.редактор перекладу М. Гжегоцький, В. Шевчук, О. Заячківська.— Львів: «БАК», 2002. — 784 с.
8. Гречаніна О.Я., Богатирьова Р.В., Волоссовця О.П. Медична Генетика / О.Я. Гречаніна, Р.В. Богатирьова, О.П. Волоссовця. — К.: «Медицина», 2007. — 536 с.
9. Гринчук В.О., Велемєць В.Х., Пикалюк В.С., Шевчук Т.Я. Внутрішні органи та серцево-судинна система людини: Навчальний посібник. / В.О. Гринчук, В.Х. Велемєць, В.С. Пикалюк, Т.Я. Шевчук. — Луцьк: «Надстир'я», 2005. — 448 с.
10. Гуттман Б., Гриффитс Э., Сузуки Д., Кулис Т. Генетика / Бартон Гуттман, Энтони

- Гриффітс, Девід Сузуки, Тара Кулліс. — М.: «ФАИР-ПРЕСС», 2004. — 448 с: ил.
11. Дробинская А.О. Основы педиатрии и гигиены детей раннего и дошкольного возраста. / А.О. Дробинская — М.: «Владос», 2003. — 400 с.
  12. Дубінін С.І., Ваценко А.В., Пілюгін В.О., Улановська-Циба Н.А., Рябушко О.Б. та ін. Організмний рівень організації життя. Основи генетики людини / С.І. Дубінін, А.В. Ваценко, В.О. Пілюгін, Н.А. Уляновська-Циба, О.Б. Рябушко та ін. — Полтава : «Укрпромторгсервіс», 2014. — 102 с.
  13. Електронний ресурс. — Режим доступу до джерела : <http://5fan.ru/wievjob.php?id=47838>
  14. Електронний ресурс. — Режим доступу до джерела : <http://narodna-osvita.com.ua/635-genetika-lyudini.html>
  15. Електронний ресурс. — Режим доступу до джерела : <http://osvita.ua/vnz/reports/biolog/22967/>
  16. Електронний ресурс. — Режим доступу до джерела : http://pidruchniki.com/18211001/meditsina/osoblivosti_anatomiyi_ta_fiziologiyi_dityachogo_organizmu
  17. Коляденко Г. І. Анатомія людини: Підручник. / Г.І. Коляденко — К: «Либідь», 2001. — 384 с.: іл.
  18. Маруненко І.М., Неведомська Є.О., Бобрицька В.І. Анатомія і вікова фізіологія з основами шкільної гігієни. / І.М. Маруненко, Є.О. Неведомська, В.І. Бобрицька. — К.: ВД «Професіонал», 2004. — 479 с.
  19. Помогайбо В.М., Петрушок А.В. Генетика людини: навч. посіб. / В. М. Помогайбо, А. В. Петрушов. — К.: «Академія», 2011. - 280 с.
  20. Романець О.В. Періодизація розвитку генетики в Україні / О.В. Романець // Наука та наукознавство. — 2011. — № 2. — С. 156–172. — Бібліогр.: 35 назв. — укр.
  21. Сапін М.Р., Сивоглазов В.И. Анатомия и физиология человека (с возрастными особенностями детского организма) / М.Р. Сапін, В.И. Сивоглазов. — 2002. — 448 с.
  22. Сапін М.Р. Анатомія і фізіологія людини з віковими особливостями дитячого організму. / М.Р. Сапін К.: «Академія», 2005. — 448 с.
  23. Слободян Л.М. Довідник педіатра. / Л.М. Слободян. — Тернопіль: «Укрмедкнига», 2005. — 452 с.
  24. Смоляр В. І. Фізіологія та гігієна харчування. / В.І. Смоляр. — К: «Здоров'я», 2001. — 322 с.
  25. Солодков А.С., Сологуб Е.Б. Физиология человека. Общая. Спортивная. Возрастная. / А.С. Солодков, Е.Б. Сологуб. — М.: «Советский спорт», 2005. — 528 с.
  26. Стрельчук С.І., Демидов С.В., Бердишев Г.Д., Голда Д.М. Генетика з основами селекції. / С.І. Стрельчук, С.В.Демидов, Г.Д. Бердишев, Д.М. Голда. — К.: «Фітосоціоцентр», 2000. — 292 с.: іл.
  27. Хрипкова А. Г. Вікова фізіологія. – К.: Вища школа, 1982.
  28. Антипчук Ю.П., Вожик Й. Б., Лебедева Н. С., Луніна Н. В. Анатомія і фізіологія дитини (з основами шкільної гігієни). Практикум. – К.: Вища школа, 1984.
  29. Даценко І. І. Гігієна і екологія людини. – Львів: Афіша, 2000.
  30. Стрельчук С. І., Демидова С. В. Генетика з основами селекції. – Київ. Фітосоціоцентр ,2000 – 291с.
  31. Біда О.А. Біологія: Довідник для абітурієнтів та школярів

Викладач: Лапковський Е. Й.